

Har liggetid i sykehus eller valg av omsorgsnivå for behandling betydning for behandlingskvalitet og ressursbruk for ulike pasientkategorier?

Notat

Litteratursøk med sortering

Oktober 2009

 kunnskapssenteret

Bakgrunn: Denne kartleggingen viser hva som finnes av en viss type forskning om eventuell effekt for behandlingskvalitet og ressursbruk av liggetid i sykehus og av behandling på ulike omsorgsnivå, på tvers av pasientkategorier. Utredningen ble bestilt av Senter for klinisk dokumentasjon i Helse Nord RHF vinteren 2009. **Metode:** Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten har gjort et systematisk og omfattende søk i databasene Cochrane Library, Medline og EMBASE for tre forskjellige problemstillinger innen temaet organisering av helsetjenester. **Resultat:** Søkene resulterte totalt i 6170 treff. Av disse valgte vi totalt ut 247 referanser i henhold til de fastsatte inklusjonskriteriene, på grunnlag av tittel og sammendrag.

Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten
Postboks 7004, St. Olavs plass
N-0130 Oslo
(+47) 23 25 50 00
www.kunnskapssenteret.no
Notat: ISBN 978-82-8121-288-6

Oktober 2009

 kunnskapssenteret

Tittel	Har liggetid i sykehus eller valg av omsorgsnivå for behandling betydning for behandlingskvalitet og ressursbruk for ulike pasientkategorier?
Institusjon	Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten
Ansvarlig	John-Arne Røttingen, direktør
Forfattere	Louise Forsetlund, Morten Christoph Eike
ISBN	978-82-8121-288-6
Rapport	Notat – Litteratursøk med sortering
Prosjektnr.	292
Rapporttype	Litteratursøk med sortering
Antall sider	136
Oppdragsgiver	Helse Nord RHF
Sitering	Forsetlund L, Eike MC. Har liggetid i sykehus eller valg av omsorgsnivå for behandling betydning for behandlingskvalitet og ressursbruk for ulike pasientkategorier? Litteratursøk. Notat 2009. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten

Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten fremskaffer og formidler kunnskap om effekt av metoder, virkemidler og tiltak og om kvalitet innen alle deler av helsetjenesten. Målet er å bidra til gode beslutninger slik at brukerne får best mulig helsetjenester. Senteret er formelt et forvaltningsorgan under Helsedirektoratet, uten myndighetsfunksjoner. Kunnskapssenteret kan ikke instrueres i faglige spørsmål.

Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten
Oslo, 2009

Sammendrag

Denne kartleggingen viser hva som finnes av en viss type forskning om eventuell effekt for behandlingskvalitet og ressursbruk av liggetid i sykehus og av behandling på ulike omsorgsnivå, på tvers av pasientkategorier. Utredningen ble bestilt av Senter for klinisk dokumentasjon i Helse Nord RHF vinteren 2009.

Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten har gjort et systematisk og omfattende søk i databasene Cochrane Library, Medline og EMBASE for tre forskjellige problemstillinger innen temaet organisering av helsetjenester. Søkene resulterte totalt i 6170 treff. Av disse valgte vi totalt ut 247 referanser i henhold til de fastsatte inklusjonskriteriene, på grunnlag av tittel og sammendrag.

Vi utformet én søkestrategi for hvert av de tre spørsmålene som ble stilt i bestillingen og de referansene som hvert søk resulterte i ble samlet under hvert spørsmål:

1. Hva er effekten av liggetider i sykehus for ressursbruk og medisinsk eller pasientopplevd behandlingskvalitet generelt eller ved ulike diagnoser?
2. Hva er effekten av ulike omsorgsnivåer (dagbehandling versus innleggelse) for ressursbruk og behandlingskvalitet generelt eller ved ulike diagnoser?
3. Hva er effekten av innleggelse ved sykehus sammenlignet med innleggelse på intermediært nivå for behandlingskvalitet, kostnader eller tilgjengelighet for pasientene for ulike diagnoser eller pasientkategorier?

Sammendraget av hver enkelt studie er presentert. Vi har ikke vurdert den metodologiske kvaliteten av studiene og derfor har vi heller ikke kunnet ta stilling til om resultatene er troverdige. Vi minner om at det på våre hjemmesider ligger sjekklistene for å vurdere kvaliteten av flere typer studiedesign:

<http://kunnskapssenteret.no/Verktøy/2031.cms>.

Innhold

SAMMENDRAG	2
INNHold	3
FORORD	5
PROBLEMSTILLING	6
Spesifisering av spørsmål	6
INNLEDNING	7
METODE	8
Litteratursøk	8
Inklusjonskriterier	8
1. Problemstilling	8
2. Problemstilling	9
3. Problemstilling	9
Utvelgelse og sortering	10
RESULTAT	11
Hva er effekten av liggetider i sykehus for ressursbruk og medisinsk eller pasientopplevd behandlingskvalitet generelt eller ved ulike diagnoser?	11
Oversiktsartikler	11
Antatt randomiserte kontrollerte studier	22
Andre antatt prospektive studier med kontroll	48
Annet	55
Hva er effekten av ulike omsorgsnivåer (dag-behandling versus innleggelse) for ressursbruk og behandlingskvalitet generelt eller ved ulike diagnoser?	60
Oversiktsstudier	60
Antatt randomiserte kontrollerte studier	68
Annet	100
Hva er effekten av innleggelse ved sykehus sammenlignet med innleggelse på intermediært nivå for behandlingskvalitet, kostnader eller tilgjengelighet for pasientene for ulike diagnoser eller pasientkategorier?	106
Oversiktsstudier	106
Antatt randomiserte kontrollerte studier	110
Andre antatt prospektive studier med kontroll	117

Annet	119
DISKUSJON	121
VEDLEGG 1	123
Søkestrategier	123
Problemstilling 1	123
Problemstilling 2	129
Problemstilling 3	132

Forord

Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten fikk vinteren 2009 en bestilling fra Senter for klinisk dokumentasjon og evaluering (SKDE) i Helse Nord RHF av søk etter forskningslitteratur innen temaene sammenheng mellom liggetid og omsorgsnivå på den ene siden og medisinsk og pasientopplevd kvalitet på den andre siden. Også ressursbruk og kostnader var av interesse.

Vurdering av titler og sammendrag ble gjort av Louise Forsetlund og Morten Christoph Eike ved Kunnskapssenteret. Litteratursøket ble gjort av Louise Forsetlund.

Anne Karin Lindahl
Avdelingsdirektør

Louise Forsetlund
*Seniorforsker, prosjektleder og
fung. forskningsleder*

Problemstilling

SPESIFISERING AV SPØRSMÅL

Vi formulerte tre problemstillinger på grunnlag av teksten i bestillingen:

- Finnes det studier som sier noe om sammenhengen mellom liggetider og henholdshvis behandlingskvalitet (medisinsk eller pasientopplevd) og/eller ressursbruk/kostnader for innlagte pasienter, generelt og for ulike sykdoms-/diagnose-/pasientkategorier? Omformulert til:
  1. *Hva er effekten av liggetider i sykehus for ressursbruk og medisinsk eller pasientopplevd behandlingskvalitet generelt eller ved ulike diagnoser?*
- Finnes det studier som sammenligner behandlingskvalitet (medisinsk eller pasientopplevd) og/eller ressursbruk for ulike omsorgsnivåer i spesialisthelsetjenesten (primært dagbehandling vs innlagte pas), generelt og for ulike sykdoms-/diagnose-/pasientgrupper? Omformulert til:
  2. *Hva er effekten av ulike omsorgsnivåer (dagbehandling versus innleggelse) for ressursbruk og behandlingskvalitet generelt eller ved ulike diagnoser?*
- Finnes det studier som sammenligner behandlingstilbud levert på (spesialisert) sykehusnivå med tilsvarende behandlingsnivå levert på intermediært nivå (utenfor sykehus, enklere organisatoriske settinger) mht kvalitet (medisinsk, pasientopplevd), kostnader og/eller tilgjengelighet for pasientene, spesifisert for ulike/utvalgte sykdoms-/diagnose-/pasientkategorier? Omformulert til:
  3. *Hva er effekten av innleggelse ved sykehus sammenlignet med innleggelse på intermediært nivå for behandlingskvalitet, kostnader eller tilgjengelighet for pasientene for ulike diagnoser eller pasientkategorier?*

Innledning

I forbindelse med et større pågående prosjekt ønsket Senter for klinisk dokumentasjon og evaluering i Helse Nord RHF å se nærmere på betydningen av variasjon i liggetider, av forskjellige omsorgsnivå og av bruk av dagbehandling (særlig dagkirurgi) for somatiske pasienter for utfall som behandlingskvalitet, pasienttilfredshet og ressursbruk. Ett av formålene var å identifisere hva som er best mulig praksis som grunnlag for kvalitetsutvikling i Helse Nord.

Denne publikasjonen har til hensikt å søke etter forskningslitteratur om de ovenfor nevnte problemstillingene.

Metode

LITTERATURSØK

På bakgrunn av forhåndsdefinerte inklusjonskriterier utarbeidet vi en søkestrategi for hver enkelt problemstilling. Vi benyttet både emneord fra databasenes kontrollerte vokabular og friteksttermer. De emneordene som var relevante viser imidlertid til tusenvis av dokumenter. Et vellykket søk er en balanse mellom sensitivitet og presisjon, men når emneordene dekker store, generelle emner, blir presisjonen en utfordring. Målet var at søket skulle være omfattende, men også håndterlig. Vi begrenset eller utvidet hvert av søkene i overensstemmelse med antall treff og en analyse av hvor godt søket så ut til å treffe. I ett av søkene stilte vi for eksempel som betingelse at indekseringstermen i to av databasene skulle være ett av hovedemneordene for artikkelen (problemstilling 1). Det vil si at en indekserer har bedømt dette til å være hovedtema for publikasjonen. Hvorvidt vi skulle søke etter andre typer design enn systematiske oversikter og randomiserte kontrollerte forsøk, ble bestemt for den enkelte problemstilling etter å ha vurdert hvor mange treff vi fikk for disse designene. Søkene ble foretatt i databasene Cochrane Library, Ovid MEDLINE og Ovid EMBASE. Søkehistorien for hver problemstilling presenteres fortløpende i Vedlegg I.

INKLUSJONSKRITERIER

Inklusjonskriteriene presenteres for hver problemstilling.

1. Problemstilling: Hva er effekten av liggetider i sykehus for ressursbruk og medisinsk eller pasientopplevd behandlingskvalitet generelt eller ved ulike diagnoser?

	Inklusjonskriterier	Eksklusjonskriterier
Populasjon	Pasienter på sykehus, uansett diagnose	Pasienter i psykiatriske sykehus eller avdelinger. Studier fra utviklingsland.
Intervensjoner	Liggetid av en viss lengde	Andre intervensjoner
Sammenlikning	Liggetid av annen lengde	Andre intervensjoner

Utfall	Ressursbruk, medisinsk behandlingskvalitet, pasientopplevd behandlingsskvalitet	Andre utfall
Studiedesign	Systematiske oversikter og randomiserte forsøk. Søk etter andre prospektive, kontrollerte studier vurderes etter å ha sett hvor mange treff som returneres i Cochrane Library.	Ikke kontrollerte studier
Språk	Norsk, svensk, dansk, engelsk, tysk	Andre språk

2. Problemstilling: Hva er effekten av ulike omsorgsnivåer (dagbehandling versus innleggelse) for ressursbruk og behandlingsskvalitet generelt eller ved ulike diagnoser?

	Inklusjonskriterier	Eksklusjonskriterier
Populasjon	Pasienter i sykehus eller under dagbehandling, uansett diagnose	Pasienter i psykiatriske sykehus eller avdelinger. Studier fra utviklingsland.
Intervensjoner	Dagbehandling	Andre intervensjoner
Sammenlikning	Innleggelse	Andre intervensjoner
Utfall	Ressursbruk, medisinsk behandlingsskvalitet, pasientopplevd behandlingsskvalitet	Andre utfall
Studiedesign	Systematiske oversikter og randomiserte forsøk. Søk etter andre prospektive, kontrollerte studier vurderes etter å ha sett hvor mange treff som returneres i Cochrane Library	Ikke kontrollerte studier
Språk	Norsk, svensk, dansk, engelsk, tysk	Andre språk

3. Problemstilling: Hva er effekten av innleggelse ved sykehus sammenliknet med innleggelse på intermediert nivå for behandlingsskvalitet, kostnader eller tilgjengelighet for pasientene for ulike diagnoser eller pasientkategorier?

